

Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Ottende Afdeling)

6. april 2017*

»Statsstøtte — søtransport — kompensation for offentlig tjeneste — kapitalforhøjelse — afgørelse, hvorved støtten erklæres uforenelig med det indre marked og anordnes tilbagesøgt — likvidation af sagsøgeren — partsevne — opretholdelse af søgsmålsinteressen — ikke ufornuddent at træffe afgørelse — begrebet støtte — tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse — kriteriet om den private investor — åbenbart urigtigt skøn — retlig fejl — ulovlighedsindsigelse — begrundelsespligt — ret til forsvar — afgørelse 2011/21/EU — rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder — Den Europæiske Unions rammebestemmelser for statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste — Altmark-dommen«

I sag T-220/14,

Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA, Cagliari (Italien), ved advokaterne G.M. Roberti, G. Bellitti og I. Perego,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved G. Conte, D. Grespan og A. Bouchagiar, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

støttet af:

Compagnia Italiana di Navigazione SpA, Napoli (Italien), først ved advokaterne F. Sciaudone, R. Sciaudone, D. Fioretti og A. Neri, derefter ved advokaterne M. Merola, B. Carnevale og M. Toniolo,

intervenient,

angående en påstand i henhold til artikel 263 TEUF om annullation af Kommissionens afgørelse C(2013) 9101 final af 22. januar 2014 om støtteforanstaltningerne SA.32014 (2011/C), SA.32015 (2011/C) og SA.32016 (2011/C), som den autonome region Sardinien har iværksat til fordel for Saremar, for så vidt som denne afgørelse har kvalificeret en foranstaltning vedrørende kompensation for offentlig tjeneste og en kapitalforhøjelse som statsstøtte, har erklæret disse foranstaltninger uforenelige med det indre marked og har anordnet tilbagesøgning heraf,

har

* Processprog: italiensk.

RETTEN (Ottende Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D. Gratsias (refererende dommer), og dommerne M. Kancheva og N. Póltorak,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af retsforhandlingernes skriftlige del og efter retsmødet den 20. juli 2016,

afsagt følgende

Dom¹

[Udelades]

Retlige bemærkninger

1. Saremars partsevne

- 43 Det fremgår indledningsvis af de redegørelser og dokumenter, som parterne den 11. og den 29. juli 2016 har fremlagt for Retten, at Saremar – der er ude af stand til at tilbagebetale den allerede udbetalte del af den omtvistede støtte – har anmodet om at blive omfattet af den forebyggende tvangsakkordprocedure med henblik på sin likvidation, hvilken anmodning blev godkendt af Tribunale di Cagliari (retten i Cagliari, Italien) den 22. juli 2015. Saremar har haft indstillet al aktivitet siden den 31. marts 2016 og befinder sig på et fremskredent stadium i likvidationsfasen, idet alle de privilegerede kreditorer er blevet fyldestgjort, og det ifølge selskabet selv er bestemt, at der i de kommende måneder skal gennemføres en første betydelig udlodning mellem de simple kreditorer.
- 44 Efter gældende national ret og gældende retsplejeregler kan et selskab, der er taget under likvidation, imidlertid miste partsevnen, i det mindste i sit eget navn. Sagsøgeren har for øvrigt selv angivet, at dette kan være tilfældet i italiensk ret. Kommissionen har ganske vist i retsmødet og i sin skrivelse af 29. juli 2016 alene anført, at sagsøgerens likvidation rejser tvivl om dennes søgsmålsinteresse, men ikke at denne likvidation rejser tvivl om selskabets partsevne. Eftersom et eventuelt tab af sagsøgerens partsevne ville gøre spørgsmålet om dennes søgsmålsinteresse indholdsløst, skal det dog efterprøves, om selskabet har bevaret den nævnte evne under sagens behandling.
- 45 Selv om begrebet »juridisk person«, der er indeholdt i artikel 263, stk. 4, TEUF, som fastslået af Domstolen ikke nødvendigvis falder sammen med betydningen af de tilsvarende begreber i medlemsstaternes forskellige retssystemer, følger det dog i denne forbindelse af retspraksis, at dette begreb som udgangspunkt indebærer tilstedeværelsen af en juridisk person, der er stiftet i henhold til en medlemsstats eller et tredjelands ret, og af en af denne ret anerkendt partsevne (jf. i denne retning dom af 20.3.1959, Nold mod Den Høje Myndighed, 18/57, EU:C:1959:6, af 28.10.1982, Groupement des Agences de voyages mod Kommissionen, 135/81, EU:C:1982:371, præmis 10, af 18.1.2007, PKK og KNK mod Rådet, C-229/05 P, EU:C:2007:32, præmis 114, og kendelse af 24.11.2009, Landtag Schleswig-Holstein mod Kommissionen, C-281/08 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:728, præmis 22). Det er således kun i særlige tilfælde – navnlig når kravene om at sikre en effektiv domstolsbeskyttelse gør det nødvendigt – at et søgsmål fra en enhed, som ikke i henhold til en særlig national ret har partsevne, kan antages til realitetsbehandling (jf. i denne retning dom af 18.1.2007, PKK og KNK mod Rådet, C-229/05 P, EU:C:2007:32, præmis 109-114). Denne partsevne skal i øvrigt bevares under sagens

1 — Der gengives kun de præmisser i nærværende dom, som Retten finder det relevant at offentliggøre.

behandling (jf. i denne retning dom af 20.9.2007, *Salvat père & fils m.fl. mod Kommissionen*, T-136/05, EU:T:2007:295, præmis 25-27, og af 21.3.2012, *Marine Harvest Norway og Alsaker Fjordbruk mod Rådet*, T-113/06, ikke trykt i Sml., EU:T:2012:135, præmis 27-29). Tilstedeværelsen af en juridisk person og partsevnen skal undersøges på grundlag af den relevante nationale ret (dom af 27.11.1984, *Bensider m.fl. mod Kommissionen*, 50/84, EU:C:1984:365, præmis 7, og kendelse af 3.4.2008, *Landtag Schleswig-Holstein mod Kommissionen*, T-236/06, EU:T:2008:91, præmis 22).

- 46 I den konkrete sag fremgår det af Saremars skrivelse af 29. juli 2016, at et selskab, der er genstand for en forebyggende tvangsakkordprocedure, i henhold til retspraksis fra Corte suprema di cassazione (kassationsdomstol, Italien) bevarer retten til at anlægge søgsmål i sit eget navn og til at deltage i tvister med henblik på at beskytte sin formue. I øvrigt har sagsøgeren bilagt denne skrivelse et brev fra sine kuratorer dateret den 26. juli 2016, der bekræfter, at selskabets advokaters mandat i forbindelse med det foreliggende søgsmål stadig er gyldigt. Det må følgelig lægges til grund, at Saremar til trods for sin likvidation ikke har mistet sin partsevne under sagens behandling.

2. Den af Kommissionen fremsatte indsigelse om, at det er ufornuddent at træffe afgørelse

- 47 Kommissionen har anført, at Saremars søgsmålsinteresse er bortfaldet under sagens behandling på grund af den igangværende likvidation af dette selskab. Kommissionen har i denne henseende gjort gældende, at Saremars likvidation befinder sig på et fremskredent stadium og kan blive afsluttet inden afsigelsen af nærværende dom. I øvrigt kan sagsøgeren, som denne selv har erkendt, ikke længere genoptage en økonomisk aktivitet, om så den anfægtede afgørelse måtte blive annulleret, og sagsøgeren selv derfor måtte blive fritaget for forpligtelsen til at tilbagebetale støtten. Endelig er Saremars kreditorers interesse i, at det omtvistede støttebeløb udelukkes fra dette selskabs passiver, forskellig fra interessen i at videreføre dets økonomiske aktivitet. Kommissionen har som konklusion angivet, at en sådan manglende søgsmålsinteresse bør lede Retten til i nærværende sag at fastslå, at det er ufornuddent at træffe afgørelse.
- 48 Som svar på disse argumenter har Saremar for sin del gjort gældende, at en annullation af den anfægtede afgørelse vil have retsvirkninger for dette selskab derved, at den vil medføre en reduktion af de af tvangsakkorden omfattede passiver med et beløb på mere end 11 mio. EUR, hvilket vil muliggøre en fuld fyldestgørelse af alle selskabets kreditorer.
- 49 Det følger af fast retspraksis, at søgsmålsinteressen er en afgørende og grundlæggende betingelse for al rettergang (jf. dom af 17.9.2015, *Mory m.fl. mod Kommissionen*, C-33/14 P, EU:C:2015:609, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 50 Det følger i denne forbindelse af artikel 263 TEUF, at der er en klar sondring mellem EU-institutionernes og medlemsstaternes ret til at anlægge annulationsøgsmål, som er omhandlet i denne artikels stk. 2, og fysiske og juridiske personers ret til at anlægge sådanne søgsmål, som er omhandlet i artiklens stk. 4. Ifølge fast retspraksis er udøvelsen af denne søgsmålsret, hvad angår EU-institutionerne og medlemsstaterne, således hverken betinget af, at disse myndigheders søgsmålskompetence eller søgsmålsinteresse godtgøres (jf. i denne retning dom af 24.3.2011, *Freistaat Sachsen og Land Sachsen-Anhalt mod Kommissionen*, T-443/08 og T-455/08, EU:T:2011:117, præmis 64, og kendelse af 19.2.2013, *Provincie Groningen m.fl. mod Kommissionen*, T-15/12 og T-16/12, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:74, præmis 42 og 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 51 Derimod er fysiske og juridiske personers søgsmålsret, som er omhandlet i artikel 263, stk. 4, TEUF, dels undergivet den betingelse, at disse personer indrømmes søgsmålskompetence, det vil ifølge ordlyden af denne bestemmelse sige den betingelse, at deres søgsmål vedrører en retsakt, som er rettet til dem, eller en retsakt, som berører dem umiddelbart og individuelt, eller at søgsmålet vedrører en regelfastsættende retsakt, der berører dem umiddelbart, og som ikke omfatter gennemførelsesforanstaltninger. Dels er denne søgsmålsret betinget af, at der på tidspunktet for

søgsmålets anlæggelse foreligger en søgsmålsinteresse, som udgør en i forhold til søgsmålskompetencen særskilt betingelse for, at en sag kan antages til realitetsbehandling. Ligesom sagens genstand skal denne søgsmålsinteresse bestå indtil retsafgørelsen, idet det i modsat fald findes uforment at træffe afgørelse (jf. dom af 17.9.2015, Mory m.fl. mod Kommissionen, C-33/14 P, EU:C:2015:609, præmis 57 og 59-62 og den deri nævnte retspraksis).

- 52 Tilstedeværelsen af en søgsmålsinteresse udgør derfor en ufravigelig procesforudsætning, som det tilkommer Retten at undersøge af egen drift, enten på tidspunktet for søgsmålets anlæggelse for at efterprøve, om dette kan antages til realitetsbehandling, eller under sagens behandling for at efterprøve, om der fortsat er grundlag for at træffe afgørelse i dette søgsmål (jf. i denne retning kendelse af 24.3.2011, Internationaler Hilfsfonds mod Kommissionen, T-36/10, EU:T:2011:124, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 En sådan søgsmålsinteresse foreligger kun, såfremt en annullation af den anfægtede retsakt i sig selv kan have retsvirkninger, og søgsmålet således med sit resultat kan tilføre den person, der har anlagt det, en fordel (dom af 7.6.2007, Wunenburger mod Kommissionen, C-362/05 P, EU:C:2007:322, præmis 42, og af 17.9.2015, Mory m.fl. mod Kommissionen, C-33/14 P, EU:C:2015:609, præmis 55). Sagsøgerens søgsmålsinteresse skal i øvrigt være eksisterende og faktisk og kan ikke vedrøre en fremtidig og hypotetisk situation (jf. dom af 17.9.2015, Mory m.fl. mod Kommissionen, C-33/14 P, EU:C:2015:609, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Det skal indledningsvis fastslås, at nærværende søgsmål opfylder de formalitetskrav, der er anført i præmis 51-53 ovenfor, såvel i forhold til sagsøgerens søgsmålskompetence som i forhold til, at dennes søgsmålsinteresse bestod på tidspunktet for søgsmålets anlæggelse, hvilket Kommissionen i øvrigt ikke har bestridt.
- 55 Hvad navnlig angår søgsmålsinteressen skal det bemærkes, at den anfægtede afgørelse på datoen for søgsmålets anlæggelse var bebyrdende for sagsøgeren derved, at Kommissionen erklærede en støtte, som sagsøgeren modtog, uforenelig og ulovlig og anordnede tilbagesøgning heraf. Alene som følge heraf ændrede den anfægtede afgørelse således retsstillingen for dette selskab, der straks fra vedtagelsen af denne afgørelse ikke længere var berettiget til at modtage denne støtte og som udgangspunkt måtte forvente at skulle tilbagebetale denne (jf. dom af 21.12.2011, ACEA mod Kommissionen, C-319/09 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2011:857, præmis 68 og 69 og den deri nævnte retspraksis).
- 56 Det skal fastslås, at Saremars likvidation ikke har indebåret, at der under sagens behandling er blevet rejst tvivl om dette selskabs søgsmålsinteresse, således som den er defineret i præmis 55 ovenfor.
- 57 Indledningsvis skal det således bemærkes, at den anfægtede afgørelse ikke er blevet ophævet eller trukket tilbage, således at nærværende søgsmål bevarer sin genstand (jf. i denne retning dom af 7.6.2007, Wunenburger mod Kommissionen, C-362/05 P, EU:C:2007:322, præmis 48).
- 58 Dernæst er den anfægtede afgørelses retsvirkninger ikke bortfaldet alene på grund af Saremars likvidation.
- 1 Som følge af den anfægtede afgørelse er RAS således for det første stadig ikke berettiget til at udbetale Saremar den del af den omtvistede kapitalforhøjelse, som denne offentlige myndighed – som det fremgår af referatet fra Saremars generalforsamling af 11. juli 2012, der er bilagt stævningen – på grund af anmeldelsen af denne transaktion til Kommissionen ikke har gennemført. Imidlertid giver ingen oplysninger i sagsakterne grundlag for at udelukke den mulighed, at denne del af den omtvistede kapitalforhøjelse, som Saremar i tilfælde af annullation af den anfægtede afgørelse ville få ret til at modtage, kunne indgå i selskabets formue.

- 59 Hvad for det andet angår den del af den omtvistede støtte, som RAS allerede har udbetalt til Saremar, følger det i øvrigt af fast retspraksis, at det forhold, at en virksomhed er under konkursbehandling – herunder når denne behandling fører til virksomhedens likvidation – ikke i sig selv kan rejse tvivl om princippet om, at støtten skal tilbagesøges. I et sådant tilfælde kan genoprettelsen af den tidligere situation og fjernelsen af den konkurrenceforvridning, der er en følge af den ulovligt udbetalte støtte, således principielt opnås derved, at der som en gældspost for virksomheden under likvidation registreres en forpligtelse til tilbagebetaling af den pågældende støtte (jf. dom af 1.7.2009, KG Holding m.fl. mod Kommissionen, T-81/07 – T-83/07, EU:T:2009:237, præmis 192 og 193 og den deri nævnte retspraksis). På grundlag af den anfægtede afgørelse skal den omtvistede støtte følgelig som minimum forblive under Saremars passiver, således at den, selv hvis det antages, at den ikke kan tilbagebetales til RAS, ikke længere indgår i sagsøgerens formue.
- 60 Følgelig skal det bemærkes, at Saremars likvidation ikke kan rejse tvivl om den konstatering, der er foretaget i præmis 55 ovenfor, hvorefter en annullation af den anfægtede afgørelse kan tilføre sagsøgeren en fordel, eftersom dennes retsstilling med hensyn til den omtvistede støtte nødvendigvis vil blive ændret heraf. Desuden vil denne annullation tillige indebære en væsentlig forbedring af selskabets økonomiske situation, idet den omtvistede støtte atter vil kunne indgå i dets formue. Det skal i øvrigt bemærkes, at denne bedømmelse bekræftes af dom af 13. september 2010, Grækenland m.fl. mod Kommissionen (T-415/05, T-416/05 og T-423/05, EU:T:2010:386), hvori Retten udtalte, at en række selskaber under likvidation, der havde tilbagebetalt den i disse sager omhandlede støtte, bevarede en søgsmålsinteresse, eftersom Den Helleniske Republik i tilfælde af annullation ville være forpligtet til at refundere dem de beløb, der var tilbagebetalt, og disse beløb ville blive bogført på aktivsiden i deres respektive likvidationsbalancer (dom af 13.9.2010, Grækenland m.fl. mod Kommissionen, T-415/05, T-416/05 og T-423/05, EU:T:2010:386, præmis 62).
- 61 Det skal tilføjes, at Retten til dato ikke er blevet underrettet om, at Saremars likvidationsprocedure var blevet afsluttet.
- 62 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at Saremar har bevaret en søgsmålsinteresse i forbindelse med det foreliggende søgsmål, og at der følgelig skal træffes afgørelse.

[Udelades]

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Ottende Afdeling):

- 1) Europa-Kommissionen frifindes.**
- 2) Saremar – Sardegna Regionale Marittima SpA bærer sine egne omkostninger og betaler Europa-Kommissionens og Compagnia Italiana di Navigazione SpA's omkostninger.**

Gratsias

Kancheva

Póltorak

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. april 2017.

Underskrifter